

МЕТА, ПРИНЦИПИ, ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

За сучасних умов розвитку освіти в Україні відбувається переоцінка методичної роботи фахівців системи освіти. Поступово створюються нові моделі методичної служби, що відповідають запитам сучасного суспільства. Появляються нові напрями і форми, якісно змінюється зміст, виявляється така тенденція, як варіативність і різнорівневість цієї діяльності залежно від запитів і готовності закладів освіти. Загалом, методична підготовка педагога – це процес і результат оволодіння системою методичних знань, навичок і вмінь та готовність до їхньої реалізації у професійній діяльності.

Організація методичної діяльності є важливим фактором підвищення професійного рівня педагогів закладів дошкільної освіти та одним зі шляхів реформування освіти, які визначаються Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні» та іншими нормативно-правовими документами.

В основі методичної діяльності – наукові досягнення і педагогічний досвід, це комплексна система взаємопов'язаних між собою заходів, спрямована на підвищення кваліфікації, професійних умінь, навичок вихователя закладу дошкільної освіти і всього педагогічного колективу.

Методична компетенція визначає здатність і готовність до цілеспрямованого, планомірного образу дій при виконанні професійних завдань, розв'язанні проблем. Самостійно вибираються, застосовуються й удосконалюються вивчені методи мислення і способи роботи або стратегії розв'язання для подолання робочих завдань і проблем. Методична робота охоплює також самостійну організацію й оцінку, що вимагає особистісної ініціативи та творчості педагога.

Розвиток методичної компетентності передбачає освоєння способів практичної діяльності, спрямованої на задоволення потреб людини, пріоритетних для цієї професійної групи. Підвищення рівня потреб внаслідок професіогенеза, тобто професійного становлення і розвитку вихователя, викликає вдосконалення наявних і освоєння нових інноваційних способів діяльності та, відповідно, зростання рівня методичної компетентності.

Методична робота в дошкільному закладі – систематична колективна та індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення їхнього науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності [5].

Мета організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти – створення оптимальних умов для безперервного підвищення рівня загальної та педагогічної культури учасників освітнього процесу.

Як зазначає К. Крутій, основне завдання методичної роботи полягає у створенні такого освітнього простору в закладі, де б повністю було реалізовано творчий потенціал педагогічного колективу і кожного суб'єкта зокрема [4]. Оновлення методичної роботи з кадрами, науково-методичного супроводу освітнього процесу, створення нового розвивального середовища є одним із важливих завдань інноваційного розвитку закладу дошкільної освіти [3]. Саме тому, глобальна мета методичної роботи – забезпечення якості освіти та розвитку системи безперервної освіти педагогічних кадрів навчального закладу – визначається принципами методичної роботи, серед різноманіття яких можна виділити як провідні принципи демократизації і гуманізації освіти.

К. Біла пропонує такі цілі методичної роботи у закладі дошкільної освіти: освоєння найбільш раціональних методів і прийомів навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку; підвищення рівня загальнодидактичної і методичної підготовленості педагога до організації та ведення освітнього процесу; обмін досвідом між членами педагогічного колективу [1].

Головна мета – надання допомоги вихователям і всьому педагогічному колективу в підвищенні та розвитку їхньої професійної компетентності для досягнення якісних результатів у своїй педагогічній діяльності.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виявляти початковий рівень професійної підготовки педагогів, а потім формулювати мету, планувати й організовувати методичну роботу з педагогами.

Створення ефективних умов для професійного розвитку педагогів закладу дошкільної освіти та різнобічного безперервного розвитку дітей, якості взаємодії з сім'єю визначає основні завдання методичної роботи:

1. Навчання та розвиток педагогічних кадрів, управління підвищенням їхньої кваліфікації.
2. Виявлення, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду педагогів.
3. Підготовка методичного забезпечення для здійснення освітнього процесу.
4. Координація діяльності закладу дошкільної освіти та сім'ї в забезпеченні різнобічного безперервного розвитку вихованців.
5. Координація діяльності закладу дошкільної освіти з іншими установами для реалізації завдань розвитку дітей і закладу загалом.
6. Аналіз якості роботи з метою створення умов для забезпечення позитивних змін у розвитку особистості вихованців через підвищення професійної компетентності педагогів.

У загальному вигляді завдання методичної роботи формує В. Сластьонін: формування інноваційної спрямованості в діяльності педколективу, що виявляється в систематичному вивченні, узагальненні й поширенні педагогічного досвіду, роботі щодо впровадження досягнень педагогічної науки; підвищення рівня теоретичної та психологічної підготовки педагогів; вивчення нових освітніх програм, навчальних планів, освітніх державних стандартів; вивчення нових нормативних документів, інструктивно-

методичних матеріалів; надання консультативної допомоги педагогам у самоосвіті.

У якості принципів організації методичної роботи, що сприяють досягненню її ключової мети – вдосконалення професійної діяльності – виступають такі (за Л. Ілленко):

- актуальності, єдності теорії і практики – практичної реалізації закону «Про освіту», врахування сучасного замовлення суспільства на освіту, орієнтації на соціальну значущість дитини в сучасних складних умовах життя, врахування проблем, близьких конкретному педагогічному колективу;

- науковості, що спрямовує на відповідність системи підвищення кваліфікації педагогів сучасним науковим досягненням у різних галузях;

- системності та комплексності – вимагає реалізації підходу до методичної роботи як до цілісної системи, що залежить від єдності завдань, змісту, мети, форм і методів роботи з педагогами; єдності та взаємозв'язку всіх аспектів і напрямів підвищення кваліфікації педагогів;

- спрямованості, послідовності, наступності, безперервності і масовості, колективності – передбачає перетворення методичної роботи в частину системи безперервної освіти, повне охоплення педагогів різними формами методичної роботи протягом усього навчального року;

- створення сприятливих умов роботи – моральних, психологічних, гігієнічних, наявність вільного часу для творчої діяльності педагога;

- оперативності, гнучкості, мобільності та індивідуального підходу – вимагає від методистів проявляти здатність до швидкого прийому освітньої інформації та її передачі, враховуючи індивідуальні особливості педагогів освітнього закладу;

- креативності – передбачає творчий характер методичної роботи, створення у закладі дошкільної освіти своєї системи методичної роботи;

– постійної самоосвіти педагогів, надання кваліфікованої допомоги, як у питаннях теорії, так і в практичній діяльності; підвищення результативності педагогічної праці.

Особливе місце у методичній роботі закладу дошкільної освіти відводиться принципу забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до педагогічної діяльності вихователів. За сучасних умов методична робота з кадрами має будуватися на діагностичній основі, з урахуванням запитів кожного педагога.

Здійснення методичної роботи, яка визначається як індивідуально-орієнтована, дає змогу розвивати ініціативу та творчість педагогічного колективу шляхом включення кожного в активну професійну діяльність.

При формулюванні завдань методичної роботи закладу дошкільної освіти, слід виділити групу взаємопов'язаних функцій методичної роботи.

Функції методичної роботи з позиції ієрархічних рівнів системи освіти (А. Моїсеєва і О. Масовий) визначаються як: функції методичної роботи щодо передового педагогічного досвіду, педагогічної науки загалом – до загальнодержавної системи освіти; функції методичної роботи стосовно педагогічного колективу закладу освіти; функції методичної роботи відносно конкретного педагога.

П. Третьяков розглядає функції методичної роботи через завдання управління: інформаційно-аналітична, мотиваційно-цільова, планово-прогностична, організаційно-виконавська, контрольна-оцінна, регулятивно-корекційна.

Зміст методичної роботи розглядається також з погляду основних функцій:

1) методичної роботи стосовно педагогічного колективу закладу дошкільної освіти:

- вдосконалення педагогічної діяльності;
- оновлення програмного забезпечення освітнього процесу;

– ознайомлення педагогічних працівників з досягненнями педагогічної науки і практики;

– впровадження в практику закладу дошкільної освіти досягнень передового педагогічного досвіду;

2) методичної роботи стосовно конкретного педагога:

– дослідження рівня професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти, визначення проблем та професійних потреб педагогів;

– організація роботи з розвитку професійного зростання педагогів: підвищення соціально-психологічної культури; вдосконалення спеціальних умінь і навичок; ознайомлення з загальнонародською і національною культурою.

Методична робота визначається як процес розвитку професіоналізму педагогів, який необхідно розглядати через внутрішні та зовнішні чинники. Зовнішніми чинниками виступають: соціокультурне середовище і система освіти, де необхідно враховувати сучасну освітню ситуацію. Внутрішніми чинниками є: самовиховання, самоосвіта та саморозвиток педагогів відповідно до вимог державних стандартів.

Виділяють типи методичної діяльності: дослідницький, експериментальний, корекційний (за С. Гончаровою). Дослідницький тип забезпечує інноваційні процеси, експериментальний тип забезпечує перехід із режиму розвитку в режим функціонування, корекційний тип забезпечує функціонування.

Пріоритетними напрямками методичної роботи як впорядкованими способами діяльності із досягнення цілей є методичне, науково-методичне, дидактичне забезпечення освітнього процесу; забезпечення оптимальних умов взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Найпоширенішою є така класифікація методів:

1) за способом пред'явлення інформації: словесні (усні, друковані), наочні (метод ілюстрацій і метод демонстрацій), практичні (практикуми, тренінги);

2) за ступенем самостійності в набутті знань: репродуктивний, частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький;

3) за способом отримання знань: пояснювально-ілюстрований, програмований, евристичний, проблемний, модельний.

У першому варіанті частіше використовуються методи, аналогічні тим, які застосовуються при роботі з вихованцями.

Однак для організації діяльності з підвищення професійної компетентності вихователів найбільш адекватні методи, виділені у другій і третій групі. При цьому все більш активно застосовуються нові, відмінні від традиційних, інтерактивні методи роботи з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти – вони дають можливість одночасно розв'язувати навчально-пізнавальні, комунікативно-орієнтаційні завдання завдяки тому, що дають змогу організувати освітній комунікативний простір, сприяють засвоєнню професійних знань, умінь і навичок.

Отже, викладене дає можливість зробити висновок, що основними завданнями організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти є: підвищення професійного і культурного рівня педагогів; вдосконалення методів і стилів взаємодії з дітьми на принципах гуманізації та демократизації; вдосконалення умінь та навичок вихователів щодо організації творчої, дослідницької, самостійної діяльності дітей; формування вмінь та навичок аналізу педагогом освітнього процесу загалом та самоаналізу своєї праці; залучення вихователів до дослідницької діяльності на основі інноваційних методик.

Зміст методичної роботи в закладі дошкільної освіти визначається відповідно до конкретних цілей і завдань. Також враховуються результати роботи освітнього процесу, кваліфікація педагогів і згуртованість усього колективу. Робота ведеться за такими напрямками: виховний – підвищення кваліфікації вихователів у теоретичному плані й оволодіння сучасними методиками взаємодії з дітьми; дидактичний – отримання знань щодо підвищення ефективності роботи закладу дошкільної освіти; психологічний –

проведення занять із психології (загальної, вікової, педагогічної); фізіологічний – проведення занять із фізіології та гігієни; технічний – вихователь має уміти застосовувати ІКТ у своїй роботі; самоосвітній – читання спеціальної літератури, відвідування семінарів на актуальні теми.

Значна увага приділяється такому виду педагогічної діяльності, як: проектування та реалізація програм навчання і виховання, проектування ситуацій і подій, які розвивають емоційно-ціннісну сферу дитини, проектування психологічно небезпечного і комфортного освітнього середовища.

Різноманітність напрямів методичної роботи в закладі дошкільної освіти потребує підбору найбільш ефективних форм взаємодії з педагогічними кадрами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібік Н., Ващенко Л., Локшина О., Овчарук О. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.

2. Беляя К. Методическая работа в ДОУ: Анализ, планирование, формы и методы: методическое пособие. Москва : ТЦ Сфера, 2007. 96 с.

3. Керівництво дошкільним навчальним закладом : Інформативно-методичні матеріали на допомогу керівникові дошкільного навчального закладу / упор.: Н. Майор, Ю. Манилюк, М. Марусинець, О. Тимофєєва. Тернопіль : Мандрівець, 2006. 168 с.

4. Крутій К., Маковецька, Н. Інноваційна діяльність в сучасному дошкільному навчальному закладі : методичний аспект. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2003. 128 с.

5. Петечук В., Грабовська Т. Особливості управління інноваційною діяльністю в закладах освіти районними / міськими методичними кабінетами. URL: <http://www.zakinppo.org.ua> (дата доступу: 10.02.2019)